

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/199876,Marcin-Krzek-Lubowiecki-Zamordowany-obronca-granicy-RP.html>
03.05.2024, 07:26

Marcin Krzek-Lubowiecki: Zamordowany obrońca granicy RP

Wschodnia granica Rzeczypospolitej zawsze stanowiła strefę zagrożoną. Dlatego szczególne miejsce w szeregach obrońców Polski zajmują ci, którzy na różne sposoby tworzyli tam szanse obrony państwa. Do takich ludzi zalicza się Feliks Olas - jeden ze współtwórców Straży Celnej i Straży Granicznej II RP.

Był legionistą, oficerem sztabowym podczas wojny polsko-bolszewickiej i uczestnikiem III powstania śląskiego. Współtworzył Straż Celną i Straż Graniczną niepodległej II Rzeczypospolitej. Po raz ostatni zmobilizowany we wrześniu 1939 r., dostał się do sowieckiej niewoli, z której już nie wrócił.

Urodził się w 1893 r. w Poroninie koło Zakopanego, w rodzinie o korzeniach węgierskich. Jego ojciec, Szymon Olas, był nauczycielem w szkole ludowej w Poroninie, dodatkowo uczył także w Krakowie.

Edukację szkolną Feliks Olas rozpoczął w rodzinnych stronach, kontynuował ją w Krakowie. W 1914 r. ukończył III Gimnazjum im. Króla Jana III Sobieskiego. W tym samym roku został przyjęty w poczet studentów Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Nie rozpoczął jednak nauki.

W „Strzelcu” i Legionach

Pod koniec lipca 1914 r. wybuchła I wojna światowa, a kilka dni później Olas wstąpił do tworzących się oddziałów strzeleckich. Niedługo potem dołączył do formującego się w Małopolsce 2. Pułku Piechoty Legionów Polskich. W jego szeregach, wbrew nadziejom żołnierzy pułku na marsz w kierunku Królestwa Polskiego, wyruszył na front karpacki.

W styczniu 1915 r. chory trafił do szpitala w Wiedniu, a kilka miesięcy później w związku ze

Feliks Olas (1893-1940)

złym stanem zdrowia został zwolniony z wojska. Wrócił do Krakowa, gdzie studiował od roku akademickiego 1915/1916. Jednak już dwa lata później ponownie znalazł się na froncie, w szeregach II Brygady Legionów.

9 lutego 1918 r. został podpisany traktat brzeski, na mocy którego Cesarstwo Niemieckie i Austro-Węgry zobowiązały się do oddania Ukraińskiej Republice Ludowej m.in. Chełmszczyzny. Na wieść o tym II Brygada Legionów wypowiedziała posłuszeństwo austro-węgierskiemu dowództwu. W dniach 15-16 lutego stoczona została bitwa pod Rarańczę, w wyniku której oddziałom II Brygady pod dowództwem płk. Józefa Hallera udało się przebić do jednostek polskich sformowanych w Rosji.

W polskich formacjach na Wschodzie

Od 19 lutego do 11 maja 1918 r. Olas służył w 13. Pułku Strzelców Polskich. W jego szeregach walczył m.in. w bitwie pod Kaniowem, podczas której dostał się na krótko do niewoli niemieckiej. Po ucieczce przedostał się do Kijowa, a następnie do Moskwy, gdzie został kurierem i łącznikiem Polskiej Komendy Wojskowej (Komendy POW). Jak zapisano we wniosku o nadanie Olasowi jednego z odznaczeń:

„pełnił funkcję łącznika między Polakami służącymi w Mazowieckim Pułku Ułańskim [właśc. Mazowieckim Pułku Czerwonych Ułanów] w Moskwie, formacji bolszewickiej [...], prowadząc w tym pułku osobiście agitację i działalność patriotyczną za wstępowaniem do oddziałów polskich na Murmaniu”.

Dodatkowo w październiku 1918 r. osobiście wręczył decyzję o podporządkowaniu się polskich formacji na Wschodzie komendantowi POW Edwardowi Rydzowi-Śmigłemu.

Kartograf, prawnik, sztabowiec

W listopadzie 1918 r. Olas został przydzielony do Wojskowej Szkoły Mierniczej, gdzie do marca następnego roku szkolił się w zakresie wojskowej topografii, geodezji i kartografii. Równocześnie w styczniu 1919 r. uzyskał absolutorium na Wydziale Prawa i Administracji. Następnie przez krótki okres był adiutantem majora Antoniego Szyllinga w Ministerstwie Spraw Wojskowych.

W związku ze zmianami wewnątrz związków operacyjnych WP zajmował różne stanowiska. I tak od czerwca do listopada 1919 r. był dowódcą kompanii przy oddziale sztabowym w Dowództwie Frontu Litewsko-Białoruskiego, a następnie do maja 1920 r. służył w Dowództwie IV Armii. W kluczowym momencie pomiędzy majem a listopadem 1920 r. Olas służył w Dowództwie Frontu Północnego, pełniąc m.in. funkcję referenta organizacyjnego w Oddziale IV, odpowiedzialnym za zaopatrzenie i logistykę.

Niedługo po podpisaniu traktatu ryskiego w marcu 1921 r. nasz bohater trafił do Grupy Operacyjnej Wschód. W jej szeregach walczył na Śląsku o przyłączenie tych ziem do Polski

podczas III powstania.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)